

KONSERVATORSKI NAČRT

Mapa 02: PREGLEDNICA SESTAVIN

naročnik:

Občina Idrija, Mestni trg 1, 5280 Idrija

.....
ime in priimek ter naslov naročnika oziroma ime in sedež

ime enote:

Gorenja Kanomlja - Domačija Gorenja Kanomlja 43

EID – enotna identifikacija dediščine:

EŠD 143

izdelovalec:

Vid Klančar univ. dipl. inž. arh.

podpis in žig

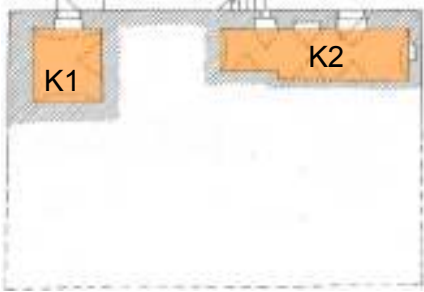

štev. kons. načrta in izvoda, kraj izdelave, datum

5/2012

Šentjošt, julij 2012

Preglednica sestavin spomenika - HIŠA

oznaka prostorov:	ime prostorov:
K1, K2	kleti
<p>Vhod v obe kleti je iz vzhodne fasade hiše. Kleti sta obokani in zgrajeni iz klesanega kamna. Manjša klet nima okenskih odprtin. Večja ima prezračevalno lino in eno zazidano okensko odprtino na J steni. V kletih so hranili krmo za prašiče, lesene kadi z zeljem in repo, mošt, krompir, itd.</p>	
	
	
<p>Ometani oboki velike kleti K2 levo in neometan zid in obok kleti K1 (desno).</p>	
	
<p>Zazidano okno na J steni kleti K2.</p>	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika velikega pomena.</p>	
<p>Ogroženost: Ponekod v večji kleti (K2) je v spodnjem delu zidu zaradi prekomerne vlage oslabel omet.</p>	
<p>Usmeritve: V večji kleti (K2) je na J steni zazidana okenska odprtina. Odprtina se lahko odpre, ali pa pusti kot niša. V preteklosti je bila verjetno zazidana zaradi tega, ker je odprtina proti jugu klet pregrevala. V primeru odpiranja se vanjo vgradi okensko krilo po vzoru obstoječih oken. V obeh kletih naj se ohrani obstoječi pod. V manjši kleti (K1) naj se odstrani betonski podstavek cisterne.</p>	

oznaka prostorov:	ime prostorov:
P1	hiša
<p data-bbox="180 327 863 696">Hiša je bila glavni dnevni prostor, jedilnica in pozimi delavnica. Osvetljena je z okni na dveh zunanjih stenah. Na vhodnem hišnem pročelju so tri, na stranskem pa štiri okna. Notranja stran oken je opremljena z leseno okensko polico. Najbolj osvetljen je bil kot ob zunanjem hišnem vogalu, kjer je stala večja miza. V kotu nad mizo je viselo razpelo ali t.i. bohkov kot. Lesen pod v hiši je različnih širin. Prvoten tlak naj bi bil prvotno kamnit, nanj pa so kasneje položili deske. Vrata v hiši so enokrnlina in izvedena na table. Strop je lesen.</p> <p data-bbox="180 696 1412 1032">Izdelan je iz glavnega stropnika, katerega naloga je premostiti prostor v sredini in hkrati nosi tramiče, plohe in deske, ki so z drugim koncem vpeti v zid. Glavni tram je v Z steno vpet preko verige. Tram je žlebasto profiliran, enako so profilirani prečni nosilni tramovi. V strop pri peči, sta izvedeni dve odprtini »zračnk«, skozi kateri se je odvajal dim iz čelešnika,. V kotu za vrati stoji večja lončena peč, ki se jo kuri iz kuhinje. Okrog peči je klop, na kateri je ob zid pritrjen »zdeč« - sedež. Na nasprotni strani peči je izdelan (okrog 80 cm širok in od peči za cca 50 cm) nižji zapeček. Nad pečjo so pritrjeni leseni drogovi, palice za sušenje. Tik ob vratih v »kamrc« je v zidana lesena omarica. Ob glavnih vhodnih vratih je ohranjena niša, cca 20 cm globoka in 100 cm široka, v kateri je bil včasih sklednik. Med nišo in vrati je ohranjen kamnit kropilnik.</p> <div data-bbox="890 297 1374 667" style="text-align: right;"> </div> <div data-bbox="205 1066 1054 1626" style="display: inline-block; width: 50%;"> </div> <div data-bbox="1066 1066 1386 1626" style="display: inline-block; width: 45%;"> </div> <p data-bbox="507 1626 1086 1655" style="text-align: center;">Kot s pečjo in pečnica s cvetličnim motivom.</p>	

Zidna niša za sklednik in kropilnik (med nišo in vrati) ob vratih iz veže v hišo.

Lesen pod. Deske so različnih širin.

Vrata iz hiše v vežo (levo). Vgrajena omara ob vhodu v kamro (desno).

Zidna lina – zračnik pod stropom južne stene hiše.

Stopnja kulturnega pomena:

Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost:

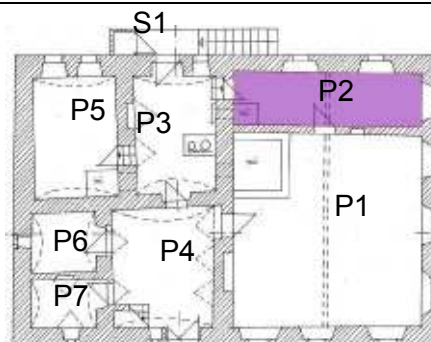
Ogrožen je strop zaradi povešanja nosilnega stropnika ob vpetju v Z steno.

Usmeritve:

V nišo ob vratih v vežo se ponovno namesti sklednik. Projektna dokumentacija naj vključuje tudi izris sklednika v merilu 1:5. Kropilnik zraven se restavratorsko obnovi. Iz kamnitega kropilnika se odstrani beleže, kamen pa z mehko ščetko (ne kovinsko) očisti z vodo. Sanacija vpetja stropnika v Z steno, ki bo sestavni del projekta, naj se izvede na način, da bo novo ležišče skrito pod ometom in/oz. beležem. Lesen pod naj se ohrani. Naslon klopi v kotu je prelepljen s samolepilno folijo z imitacijo lesa. Folija se odstrani, z lesa se restavratorsko odstranijo recentni premazi. Ob beljenju naj se prebeli tudi stena ob lončeni peči, ki je trenutno prepleškana v neustreznem rjavem tonu.

oznaka prostorov:	ime prostorov:
P2	kamra

Iz hiše vodijo vrata v kamro. Kamra je stranski bivalni prostor, ki sta jo rabila gospodar in gospodinja za spanje in shranjevanje nekaterih živil in obleke. V ta prostor prihaja svetloba skozi troje oken. V kotu stoji manjša lončena peč, ki se jo kuri iz kuhinje. Ob steni je postelja, nasproti stoji komoda. Glavni tram - stropnik se iz hiše nadaljuje v kamro in je vpet v zadnjo steno. Tram in deske so prebeljene. Iz kamrce so bile v preteklosti odstranjene lesene stopnice, ki so vodile v gorenjo kamro. Tla v kamri so tako kot v hiši iz desk različnih širin.

Pogleda v notranjščino kamre.

Lesen strop in stropnik sta večkrat prebeljena.

Lončena peč in vrata v hišo.

Stopnja kulturnega pomena:

Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost:

Sestavina spomenika ni ogrožena.

Usmeritve:

Iz lesenega stropa in stropnika se restavratorsko odstrani beleže, strop po potrebi očisti. Med spodnjo in gorenjo kamro so bile včasih strme stopnice z ograjo. Če bi se to izkazalo kot funkcionalno potrebno, se lahko stopnice ponovno vzpostavi.

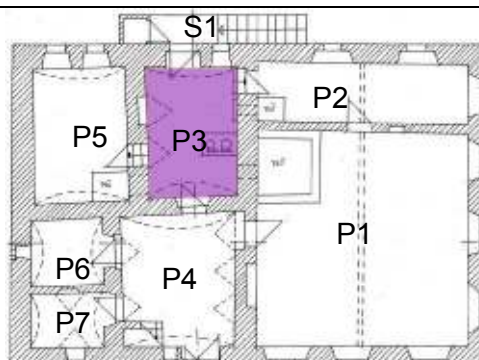
oznaka prostorov:

P3

ime prostorov:

kuhinja

V kuhinji sta dva predpečka. »Žekno« za kurjenje kmečke peči v glavni hiši in »žekno« za kurjenje peči v kamri. Med obema predpečkoma je stalo nizko kamnito ognjišče, ki so ga v času med obema vojnoma zamenjali z zidanim štedilnikom z napo. V napi so ohranjene verige, na katere so obesili kotel, v katerem so na ognjišču kuhali. Ob prvem predpečku je v steno izvedena manjša vdolbina, kjer so hranili kresilo za netenje ognja. Dve, v steno izvedeni vdolbini – niši se nahajata še v steni nasproti obeh kurišč. Obe so rabili za odlaganje kuhinjskih predmetov in verjetno hrane.

Levo: Pogled na štedilnik in kurišči za peč v hiši (desno) in kamri (levo).
Desno: Pogled na steno z zidno nišo.

Stopnja kulturnega pomena:

Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost:

Sestavina spomenika ni ogrožena.

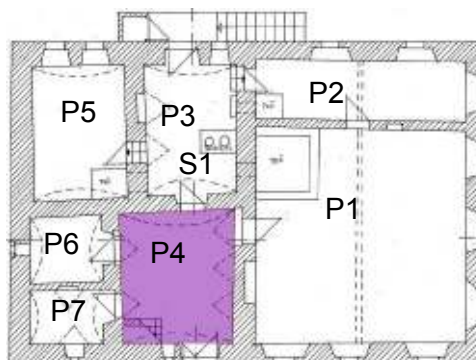
Usmeritve:

Ohranijo naj se zasajeni stropni ometi in ometi sten. Recentne plombe v ometu naj se odstranijo in poškodbe kitajo z grobim apnenim ometom, ki naj bo podobne površinske strukture kot originalen omet.

Zunanja vrata v kuhinjo naj se zamenja, skladno s projektom (Studio Naris d.o.o., 2012).

oznaka prostorov:	ime prostorov:
P4	veža

Veža je tlakovana z nepravilno oblikovanimi kamnitimi ploščami. V tlaku je izvedena stopa, okroglo izklesana kamnita posoda ali »phalnica« za ječmen in proso. V njeni neposredni bližini je iz kamna izveden podstavek – bat, s katerim so s tolčenjem odstranjevali trši ovoj žitnih zrn. V veži so nekdanje hranili orodje; »rounce«, gozdarsko orodje, komate za vole, verige ter preostalo orodje, ki so ga zlasti pozimi uporabljali za izdelovanje ali popravilo raznih kmetijskih pripomočkov. V veži naj bi tudi stal svinjski kotel. Iz veže je dostop do kuhinje, obeh kleti in 'hiše'. Tu so še lesene stopnice, ki vodijo v nadstropje hiše.

Kamnit tlak in stopa.

JV (levo) in SZ kot veže.

Levo: Stena proti »hiši«. Vidna elektro omarica in instalacije.
Desno: Poškodovana stena stopnic v nadstropje.**Stopnja kulturnega pomena:**

Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost:

Sestavina spomenika ni ogrožena.

Usmeritve:

Iz veže naj se odstrani elektro omarico in vidne instalacije na steni omarice. V tem delu stene se omet lahko nadomesti z novim (do velba) ali pa sanira na način, da se bodo nove plombe v strukturi in barvi čimbolj izenačile z originalnim ometom. Nov položaj elektro omarice naj se izbere na način, da je čim manj vidna (drug prostor). Nov položaj omarice je potrebno uskladiti z odgovorno konservatorko.

Popravi naj se zidana ograja ob stopnišču v nadstropje. Poškodbe naj se dozidajo in omečejo.

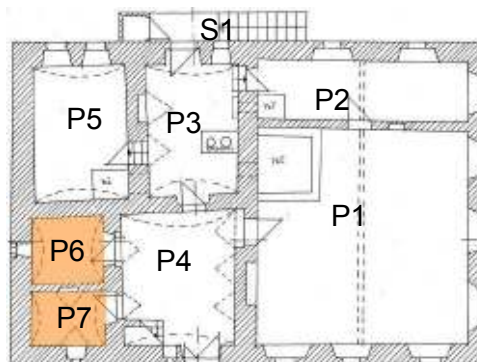
Lesen vratni podboj in vrata v klet P6 se lahko nadomesti z novim, narejenim na isti način kot je obstoječi. Originalno okovje se ohrani. Vratni podboj in vrata v klet P7 naj se odstranita in naredita nova, po zgledu tistega v klet P6.

Tlak v prostoru se ohranja. Strop naj se pusti osajen.

oznaka prostorov:	ime prostorov:
P5	tamala hiša
<p>Iz glavne kuhinje je vhod v prvotno »hišo«, ki je obokana in ima za dve stopnici dvignjen nivo. V kotu za vrati je včasih stala lončena peč, ki se jo je kurilo iz črne kuhinje.</p>	
	
	
<p>Pogleda na notranjost tamale hiše.</p>	
	
<p>Levo: Podstavek, kjer je nekoč stala peč. Desno: Mesto, kjer je zaradi prekomerne vlage odpadel omet.</p>	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika velikega pomena.</p>	
<p>Ogroženost: Zaradi prekomerne vlage je ogrožena stabilnost dela ometov.</p>	
<p>Usmeritve: Na novo naj se postavi lončena peč z zdičem po prvotnih dimenzijah. Projektna dokumentacija naj vključuje tudi izris peči in zdiča v merilu 1:10. Oživi naj se kurišče iz kuhinje. Ometi naj se sanirajo skladno s splošnimi navodili.</p>	

oznaka prostorov:	ime prostorov:
P6, P7	kevdra

Oba »kevdra« sta obokana Prvi je križno obokan, drugi banjasto. V kleteh so shranjevali krompir, jabolka, repo, peso, korenje. Klet P6 ima na S steni nišo za zračenje, klet P7 pa manjše okno na Z fasado. Med kletema je bila včasih odprtina, ki je bila kasneje zazidana.

Klet P6 (levo) in P7 (desno).

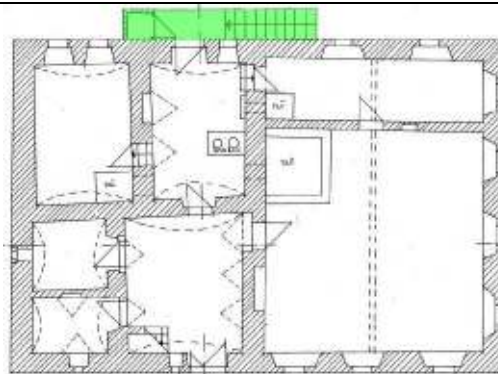

Zazidana nišna odprtina med kletema.

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika srednjega pomena.
Ogroženost: Sestavina spomenika ni ogrožena.
Usmeritve: Lahko se odpre odprtina med kletema.

oznaka prostorov:	ime prostorov:
S1	zunanje stopnišče s podestom in straniščem

Stopnišče s straniščem je bilo verjetno prizidano med vojnama.

Stopnišče s sanitarijami, prislunjeno k V fasadi.

Stopnja kulturnega pomena: Moteča sestavina spomenika.
Ogroženost: Sestavina spomenika ni ogrožena.
Usmeritve: Obstoječe stopnišče s sanitarijami se odstrani. Stopnišče s podestom se lahko pozida na novo po zgledu tistega pri kašči (poln kamnit zid na licu grajen po metodi suhozida, kamnite pohodne plošče, zidana ograja, kovinsko držalo,...)

oznaka prostorov:	ime prostorov:
N1	gorenja hiša
<p>Največji prostor v nadstropju je gorenja hiša. Hiša ima ohranjen originalen lesen pod in strop. Strop je izveden iz dveh stropnikov, tramičev in plohov, le da le-ti niso rezljani, tako kot v spodnji hiši. V podu gorenje hiše pa sta ohranjena t.i. »zračnka« iz spodnje hiše.</p>	
	
	
<p>Pogleda na gorenjo hišo</p>	
	
<p>Leseni strop (levo) in zelo dotrajan lesen pod (desno) gorenje hiše.</p>	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.</p>	
<p>Ogroženost: Sestavina spomenika ni ogrožena.</p>	
<p>Usmeritve: Strop v gorenji hiši se ohranja tak kot je. Dotrajan lesen pod se lahko zamenja. Novega se naredi na isti način kot obstoječega (hrastov ali smrekov, deske različnih širin, les naoljen,...).</p>	

oznaka prostorov:	ime prostorov:
N2	gorenja kamra
<p>Iz gorenje hiše vodijo vrata v kamro. V kamri je strop lesen in izveden iz dveh stropnikov. Okna na vzhodni fasadi niso originalne velikosti, eno je tudi zamaknjeno. Iz kamre so včasih vodila vrata na gank. Vratna odprtina je bila kasneje zazidana. Med pozidavo so vzdali tudi kose obdelanega kamna, ki pripadajo nekemu portalu. Med njimi je tudi sklepni kamen z letnico 1780. V podu je ohranjen pokrov, ki je pokrival odprtino v spodnjo kamro, v katero so včasih vodile stopnice. V tlaku so še vidne luknje, kjer je bila montirana ograja. Stena med gorenjo kamro in gorenjo hišo ni zidana, ampak je lesena in ometana. Del ometa v kamri je odpadel.</p>	
	
	
<p>Pogleda na gorenjo kamro.</p>	
	
<p>Pokrov na mestu, kjer so bile stopnice v spodnjo kamro. V tleh vidni utori, kjer je bila pritjena ograja.</p>	

Levo: Zazidana vratna odprtina na gank z vidnimi vgrajenimi obdelanimi kamni.
Desno: Okno ob vratih na gank je bilo zamaknjeno v levo (vidna dozidava desno).

Stopnja kulturnega pomena:

Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost:

Na S steni je vidna večja razpoka, ki kaže na konstrukcijske probleme. Na delu stene proti gorenji hiši je odpadel omet, del preostalega pa je tudi nestabilen.

Usmeritve:

Vratna odprtina na gank naj se odpre. Vzida naj se nov kamnit ali lesen portal. Vratna odprtina je široka približno 117 cm, pri krajeh visoka 200 cm, v sredini pa še za 5 cm ločno napeta do višine 205 cm. Vrata naj se naredijo po analogiji s tistimi, predvidenimi za izhod iz kuhinje (projekt Studi Naris d.o.o.). Okno naj se zamakne nazaj na prvotno mesto.

Med spodnjo in gorenjo kamro so bile včasih strme stopnice z ograjo. Če bi se to izkazalo kot funkcionalno potrebno, se lahko stopnice ponovno vzpostavi. Podi se lahko zamenjajo. Strop naj se ohrani tak kot je.

oznaka prostorov:	ime prostorov:
N3	štibelc (gorenja kašča)
<p>Prostor so včasih uporabljali za shrambo – kaščo, v kateri so shranjevali pridelek: suhe hruške in slive, orehe in meso. Pred leti je najemnik hiše v prostoru izvedel korenite posege, s katerimi je naredil nekaj predelnih sten, zabetoniral tlake v različnih nivojih in montiral nekaj vgradne opreme (banja, umivalnik).</p>	

Pogleda na predelan štibec.

Stopnja kulturnega pomena:

Sestavine spomenika srednjega pomena.

Ogroženost:

Zaradi neustreznih posegov v prostor je ogrožen njegov estetski izgled.

Usmeritve:

Odstraniti je treba vse recentne predelne stene, tlake in vgrajeno opremo ter vzpostaviti prvotno stanje. V prostoru se naredi nov lesen pod po zgledu obstoječih ohranjenih (oljene deske različnih širin). Ometi se ohranjajo z upoštevanjem splošnih navodil iz mape 1. Strop se ohranja. Po odstranjevanju predelnih sten se morebitne poškodbe restavratorsko sanira (odstrani nečistoče, morebitne poškodbe dopolni, barvno izenači).

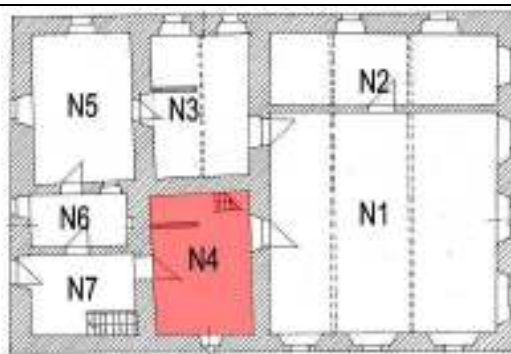
oznaka prostorov:

N4

ime prostorov:

gorenja veža

Gorenja veža je v podstrešje odprto prostor, ki služi za prehod na odprto podstrešje in v gorenjo hišo. V preteklosti je bilo pozidanega nekaj zidu iz siporeksa, robovi velba so bili zaliti z betonom, tako da je talna površina v večini zravnana.

Pogleda na gorenjo vežo.

Stopnja kulturnega pomena:

Sestavina spomenika velikega pomena.

Ogroženost:

Sestavina spomenika ni ogrožena.

Usmeritve:

Prostor naj ostane odprt. Vse recentne stene, pozidane s siporeksom, naj se odstrani. Odstranijo naj se tudi betonska polnila med velbi. Vrata z okovjem naj se ohranijo. Omet na zidu ob vhodu v gorenjo hišo naj se pokita, plombe pa v strukturi in barvi poenoti z originalnim ometom.

oznaka prostorov:

ime prostorov:

N5**nuncova kamra**

V nuncovi kamri je živel tisti gostač, ki je h krstu nosil otroke. V povezavi s štibelcom in kuhinjo je šlo za samostojno bivanjsko enoto z lastnim vhodom v nadstropju. V prostoru je bila včasih peč, ki se jo je kurilo iz sosednje kuhinje.

Pogleda na prostor. Desno vidno mesto, kjer je včasih stala peč.

Stopnja kulturnega pomena:

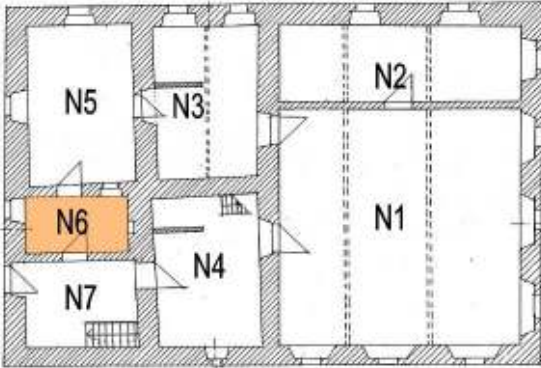

Sestavine spomenika srednjega pomena.

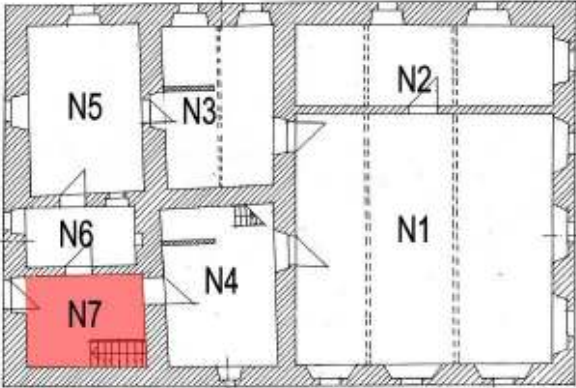

Ogroženost:

Sestavina spomenika ni ogrožena.

Usmeritve:

V kamro se nazaj postavi lončena peč. Projektna dokumentacija naj vključuje tudi izris peči v merilu 1:10. Oživi naj se kurišče iz sosednje kuhinje. Leseni pod se ohranja. Iz stropnega lesenega nosilca se odstrani beleže in se ga restavratorsko obdela. Po odstranjenju beležev se mehansko in s topli odstrani ostanke beležev, umazanije in patin do surovega lesa. Les se nato naolji.

oznaka prostorov:	ime prostorov:
N6	gorenja kuhinja
<p>Kuhinja je služila za družino, ki je živel v gornjem nadstropju. Imela je svoje kurišče – predpeček. Iz kuhinje se je kurilo peč v sosednji kamri. Pred leti je bil prostor tlakovan s keramičnimi ploščicami, iz siporeksa je bila pozidana predelna stena.</p>	
	
	
<p>Pogleda na kuhinjo.</p>	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika srednjega pomena.</p>	
<p>Ogroženost: Ogrožen je pričevalni pomen prostora zaradi preteklih neustreznih posegov.</p>	
<p>Usmeritve: Recentni tlak, dimniško tuljavo in zidec iz siporeksa se odstrani in naredi nov lesen pod. Namesti se novo leseno polico, ker je bila stara odstranjena. Po potrebi se sanira kurišče s predpečkom, da bo ponovno v funkciji.</p>	

oznaka prostorov:	ime prostorov:
N7	na velbu
<p>Prostor je služil kot gorenja veža, iz katere je bil na eni strani dostop do nuncove kamre, kuhinje in štibelca, na drugi pa prehod do podstrehe in vhod do gorenje hiše in kamre. Stopnice vodijo v spodnjo vežo.</p>	
	
	
<p>Levo: Predelna stena do gorenje veže, v preteklosti predelana.</p>	
	
<p>Pogled na vhodno steno prostora.</p>	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavina spomenika velikega pomena.</p>	
<p>Ogroženost: Sestavina spomenika ni ogrožena.</p>	

Usmeritve:

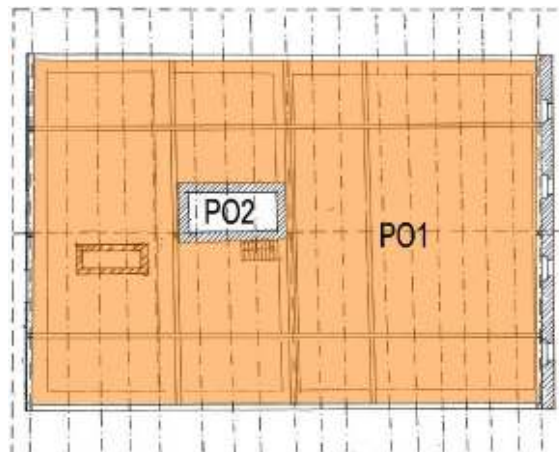
Rekonstruirati se pokončni stebrič ograje ob steni z gorenjo vežo. Uporabi se oblan les s posnetimi robovi. Lahko se ga patinira, da bo videz podoben originalnim držalom ograje. Deske na predelni steni proti gorenji veži se odstrani in nadomesti z novimi. S patiniranjem naj se skuša doseči videz, podoben sedanjemu. Zunanja vrata naj se zamenja z novimi, skladno s projektom (Studio Naris d.o.o.).

oznaka prostorov:

ime prostorov:

PO1**na izbi**

Podstrešje je enotno zasnovan prostor, brez predelnih sten. Približno na sredini stoji velik dimnik, nad katerim obešajo mesnino, ki jo okajajo z dimom iz kurišča črne kuhinje. Strešna konstrukcija je iz močnega verjetno jelovega lesa, ki je »konzerviran« od dima in zato tudi dobro ohranjen. Ostrešje uvrščamo v tip trapezastega ostrešja, ki je sestavljeno iz dveh vzdolžnih in treh prečnih nosilnih tramov in špiravcev. Špiravce na zaključku podpirajo konzole v razponu okrog enega metra. Celota sloni na tramu - pozidnici, na obeh vzdolžnih stenah.

Pogleda v podstrešnem prostoru.

Stopnja kulturnega pomena:

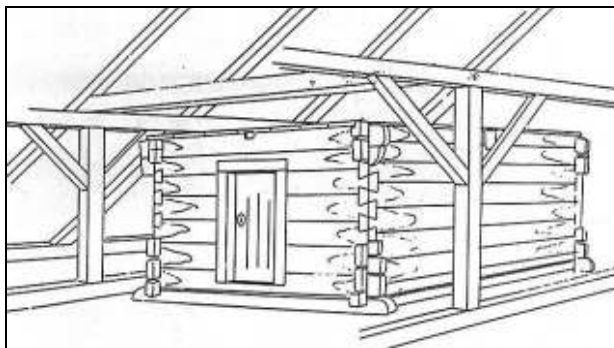
Sestavine spomenika srednjega pomena.

Ogroženost:

Sestavina spomenika ni ogrožena.

Usmeritve:

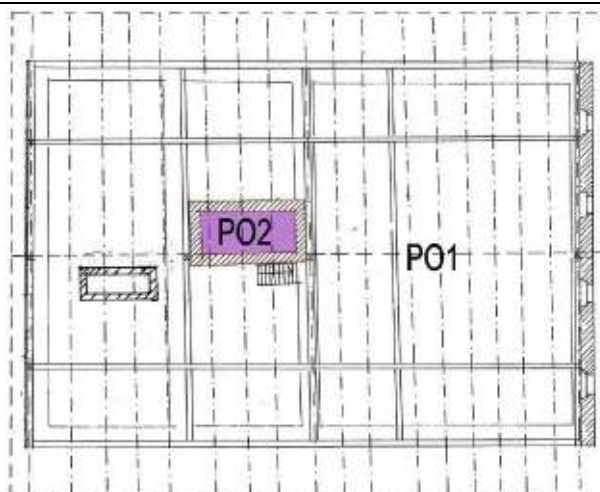
Podstrešni prostor se ohranja odprt, tak kot je. Ker bodoči lastnik razmišlja o prenočitvenih kapacitetah se lahko, če bo to nujno potrebno, načrtuje dodatna ležišča - sobe v maniri nekdanjih lesenih kašč. Podlaga temu so dokumentirane lesene kašče na širšem obravnavanem območju.

Primer dveh lesenih kašč s Porezna in Novakov.

oznaka prostorov:	ime prostorov:
P02	v »ravfenku«

Dimnik je pravokotnega tlorisa, visok cca meter, zidan iz kamna in z enim vogalom prislonjen na podporni steber ostrešja. Na eni od sten ima izvedene tri prezračevalne line. Zgornji rob okrog in okrog zaključuje tram. Poleg večjega dimnika leži v bližini manjši, skozi katerega se je valil dim iz kurišča, kjer so kurili peči v kamrci.

»Ravfenk« z vidnimi linami za zračenje.

Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.
Ogroženost: Sestavina spomenika ni ogrožena.
Usmeritve: Ravfenk naj se ohrani tak kot je. Če je možno naj še naprej služi svojemu namenu.

oznaka fasade	predmet varovanja
J fasada	fasada

J fasada je bogato dekorirana. Na fasadi so naslikane tri figuralne poslikave in dvakrat Jezusov monogram. Na njej se nahaja tudi kamnita epigrafska plošča z napisom. Velikost oken v pritlični hiši je bila v preteklosti spremenjena. Spremenjen je bil tudi delilni zidec na dnu zatrepa. Verjetno je bila v preteklosti predelana tudi površinska obdelava zatrepa. V spodnjem levem delu je bilo v preteklosti zazidano okno v klet. Vidni so še kamniti okviri okna.

Kamniti okvir zazidanega okna v klet

Stopnja kulturnega pomena: Sestavina spomenika izjemnega pomena.
Ogroženost: Del ometa je tako nestabilen, da grozi njegovo odpadanje.

Usmeritve:

Povečana pritlična okna 'hiše' se zmanjšajo na originalno velikost (približno 62x75 cm – okenska špaleta). Zgornji del zatropa se obije z opažem, spodnji del pa omeče z finim apnenim ometom, kot na preostali fasadi.

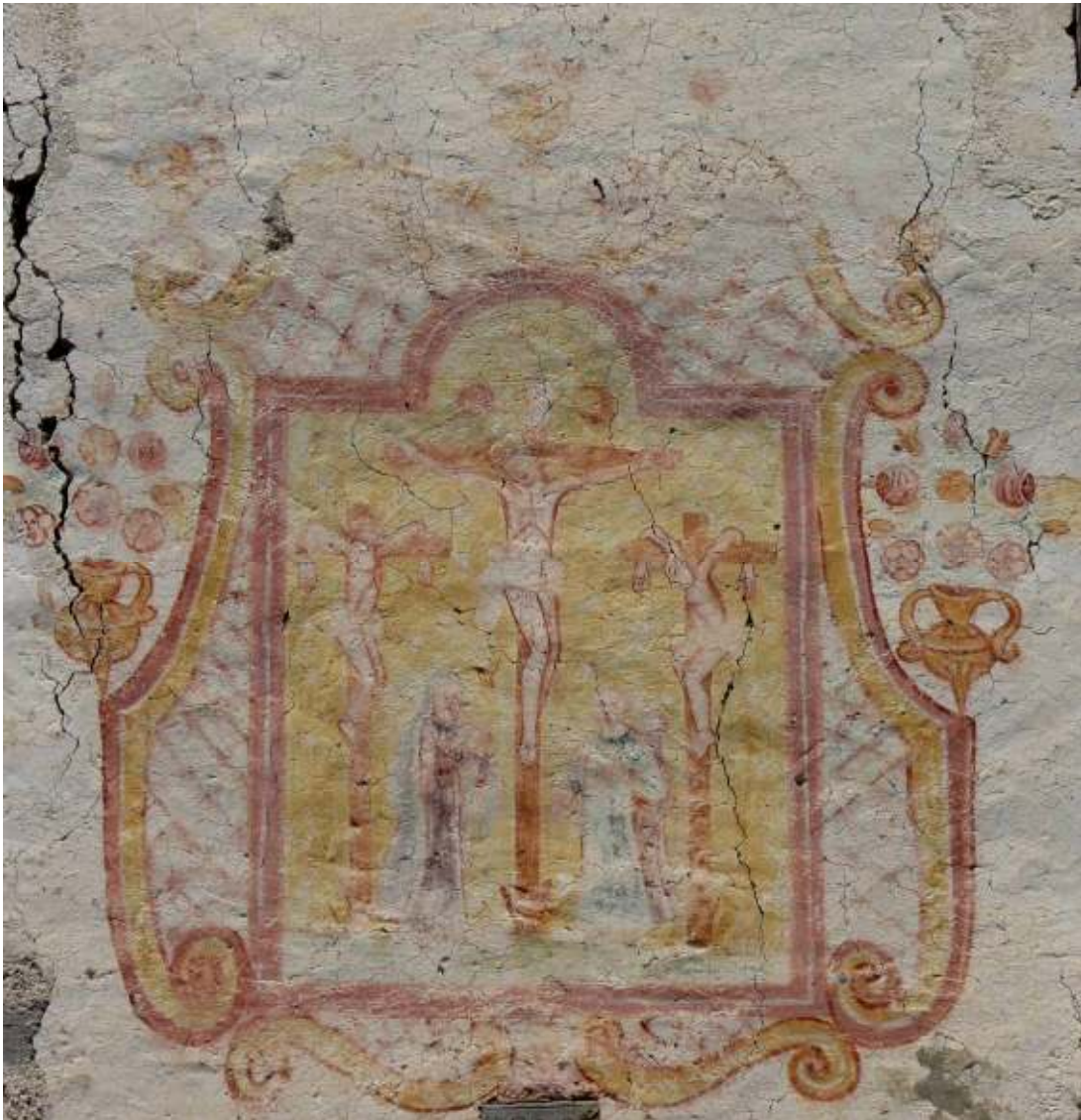
Prezentira se kamniti okvir zazidanega okna v klet. Okno se lahko odpre ali pa pusti zazidanega. V primeru da ostane zazidan, se zazidava poglobi, da se odpre rob kamnitega okvira in se izdelava nov omet, pomaknjen nekaj centimetrov v globino.

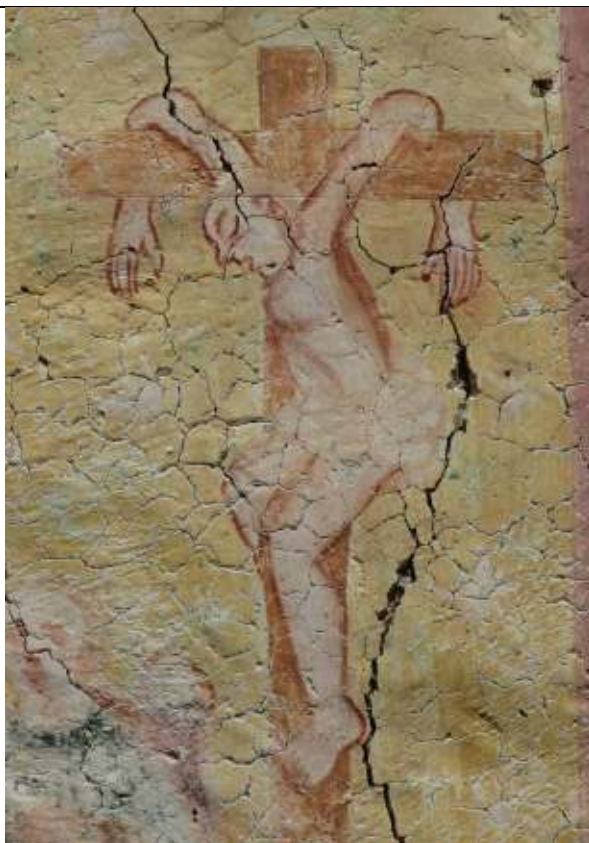
Zidec pod zatrepom se naredi na novo, skladno z navodili iz splošnih usmeritev. Prekrije se ga z bobrovcem, tako kot streho. Delilni zidec se naredi na isti način kot novi odkapni venec na V in Z fasadi.

Glede stenskih poslikav in epigrafske plošče se podrobnejša navodila nahajajo v mapi 3.

Glede fasade se upošteva vsa navodila iz poglavja splošnih usmeritev mape 1.

oznaka fasade	predmet varovanja
J fasada	kamniti okvir zračnika
<p>Kamniti okvir je služil kot zračnik v 'hiši'.</p>	
	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavina spomenika izjemnega pomena</p>	
<p>Ogroženost: Sestavina spomenika ni ogrožena.</p>	
<p>Usmeritve: Kamniti okvir se sčisti z mehko ščetko (ne kovinsko) in vodo. Za tem se naredi premaz za zaščito in utrjevanje površine kamna z ustreznim paropropustnim sredstvom. Če bo stanje dopuščalo, se lahko izvede tudi blago čiščenje z vodno paro. Poškodb se ne kita.</p>	

oznaka fasade	predmet varovanja:
J fasada	fresko poslikava Franca Kobala
<p>Poslikave so naslikane v fresko tehniki. Leta 1976 je prof. Bogovčič z ekipo restavradorjev fresko poslikave preventivno utrdil z raztopino paraloida B-72 (2%). Na pročelju si z leve proti desni, v pokončnih in ležečih poljih, sledijo naslednji zavetniki oz. prizori: <i>Križani</i>, Višarska <i>Marija</i> in <i>legenda o sv. Antonu Padovanskem</i>. Nad prizorom Križanega je upodobljeno še srce s svetim monogramom IHS in podpisano letnico 1802. Tik nad opisanimi figurami poteka ravna, cca 12 cm visoka črta, ki predstavlja ločnico med etažama. Nad vsemi štirimi okni v pritličju in nadstropju je opaziti vaze s cveticami. Pod napuščem je dekorativni pas s cofi. Upodobitev Križanega meri v širino cca 150 in v višino 190 cm; upodobitev Marije v celoti meri v višino 190 cm in v širino 135; upodobitev legende o sv. Antonu Padovanskem – priča iz pekla – pa meri v višino 173 cm in v širino 180 cm. Podrobnejše stanje poslikav je popisano v programu in predračunu (ZVKDS, 2008), ki je priloga konservatorskemu načrtu.</p>	
	
<p>Križanje. Cvetlična vaza na desni se ujema s tistimi nad okni.</p>	

Detajl freske Križanje. Kljub razpokanemu ometu, je mestoma poslikava (barvna plast) dobro ohranjena.

Višarska Marija.

Legenda o Antonu Padovanskem.

Jezusov monogram z letnico.

Fragment drugega Jezusovega monograma pod delilnim zidcem.

Naslikana cvetlična vaza nad oknom.

Stopnja kulturnega pomena:

Sestavine spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost:

Poslikave so ogrožene zaradi slabega stanja ometov in atmosferskih vplivov, zaradi katerih so freske mestoma že sprane.

Usmeritve:

Za freske so predvideni posegi opredeljeni v konservatorsko – restavratorskem programu v prilogi. Podrobnejši popis stanja in popis del se pripravi, ko bodo postavljeni odri in bo možno natančno sondiranje.

oznaka fasade	predmet varovanja
Z fasada	fasada
<p>Z fasada je dekorirana z dvema fresko poslikavama in šivanimi robovi, cofi in delilno črto. Velikost oken v pritlični 'hiši' je bila v preteklosti spremenjena – povečana. Zazidana je bila niša, desno od vhodnih vrat.</p> <p>Spremenjena je bila tudi oblika vhodnih vrat. Prvotno so bila morda v obliki polkrožnega 'portona', kasneje verjetno pravokotna s kamnitim portalom. Nazadnje je bila pravokotna odprtina še zmanjšana. Montirana so bila neustrezna vrata.</p>	
Stopnja kulturnega pomena:	Sestavina spomenika velikega pomena
Ogroženost:	Del ometa je tako nestabilen, da grozi njegovo odpadanje.
Usmeritve:	<p>Povečana pritlična okna 'hiše' se zmanjšajo na originalno velikost (približno 62x75 cm – špaleta okna). Vrata se montirajo skladno s priloženim projektom (Studio Naris d.o.o.). Pri kletnem oknu (levo od vrat) se spodnjo betonsko polico zamenja s kamnitim kosom, sorodnim ostalim trem stranicam kamnitega okenskega okvira. Okno levo od vrat se naredi na isti način kot preostala okna, le da je krilo samo eno.</p> <p>Desno od vrat se odpre zazidana niša.</p>

Kletno okno z betonsko polico.

Zazidana niša desno od vhodnih vrat.

Glede fasade se upošteva vsa navodila iz poglavja splošnih usmeritev mape1.

oznaka fasade	predmet varovanja:
Z fasada	fresko poslikava Franca Kobala
<p>Na vhodnem pročelju sta v pokončnem pravokotniku uokvirjena, od leve proti desni, sv. Florijan in po tradiciji (ustno izročilo) sv. Neža. Freski sta slabo ohranjeni. Upodobitev sv. Florijana meri v širino 130 cm, v višino 176 cm; upodobitev druge, ki naj bi bila sv. Neža, je približno istih dimenzij.</p> <p>Nad njima, tik pod strešnim napuščem, je dekorativni pas s cofi. Tik pod opisanimi figurami poteka še 12 cm visoka ravna črta, ki je ločnica med etažama.</p>	
	
<p>Sv. Florijan. Poslikava je zaradi uničenosti skoraj neprepoznavna.</p>	
	
<p>Domnevno sv. Neža.</p>	

Cofi so bili naslikani pod kapjo in delilnim zidcem zatrepne fasade. Bili so barvno podloženi z rdečo, zelenkasto in rumenkasto barvo.

Stopnja kulturnega pomena: sestavine spomenika izjemnega pomena

Ogroženost:

Poslikave so ogrožene zaradi slabega stanja ometov in atmosferskih vplivov, zaradi katerih so freske mestoma že sprane.

Usmeritve:

Za freske so predvideni posegi, opredeljeni v konservatorsko – restavratorskem programu v prilogi. Podrobnejši popis stanja in popis del se pripravi, ko bodo postavljeni odri in bo možno natančno sondiranje.

oznaka fasade	predmet varovanja:
V fasada	fasada
<p>Vzhodna fasada hiše je brez figuralnih kompozicij. Na obeh vogalih ima narisane šivane robove in pas cofov, ki ležijo tik pod napuščem. Horizontalne delilne črte med etažama ni oz. vse kaže, da je na tem mestu sploh ni bilo, saj je tu stal gank, ki je bil v preteklosti odstranjen. Nad okenskimi odprtinami v pritličju so sledi narisanih rož, ki pa so jih ob povečanju okenskih odprtin uničili.</p> <p>V pasu tik pod prvim oknom je nejasen fragment poslikave, za katerega se bo šele ob izvajanju restavratorskih posegov pokazalo, kaj predstavlja. Pod napuščem je ohranjen tudi napis. Razbere se le številka 500, ostalo se od daleč ne da razbrati.</p>	

Fragment poslikave pod oknom.

Napis pod napuščem.

Stopnja kulturnega pomena:

Sestavine spomenika velikega pomena.

Ogroženost:

Sestavina spomenika je ogrožena zaradi svoje estetske degradacije, ki je plod večih predelav.

Usmeritve:

Kamniti portal kletnega prostora K2 (levo) se pusti viden. Ob izdelavi novega ometa se le ta zaključí do kamna. Če je kamen nepravilne oblike, se zaključek naredi v organski liniji, ki sledi kamnu. Vrata se ohranijo.

Kamniti portal v klet K2

Vhod v klet K1 (desno) se naredi tako, da se izdela špaleta v ometu, vrata pa pomakne v prostor (tako kot pri kleti K2). Vrata se naredi po analogiji tistih v kleti K2.

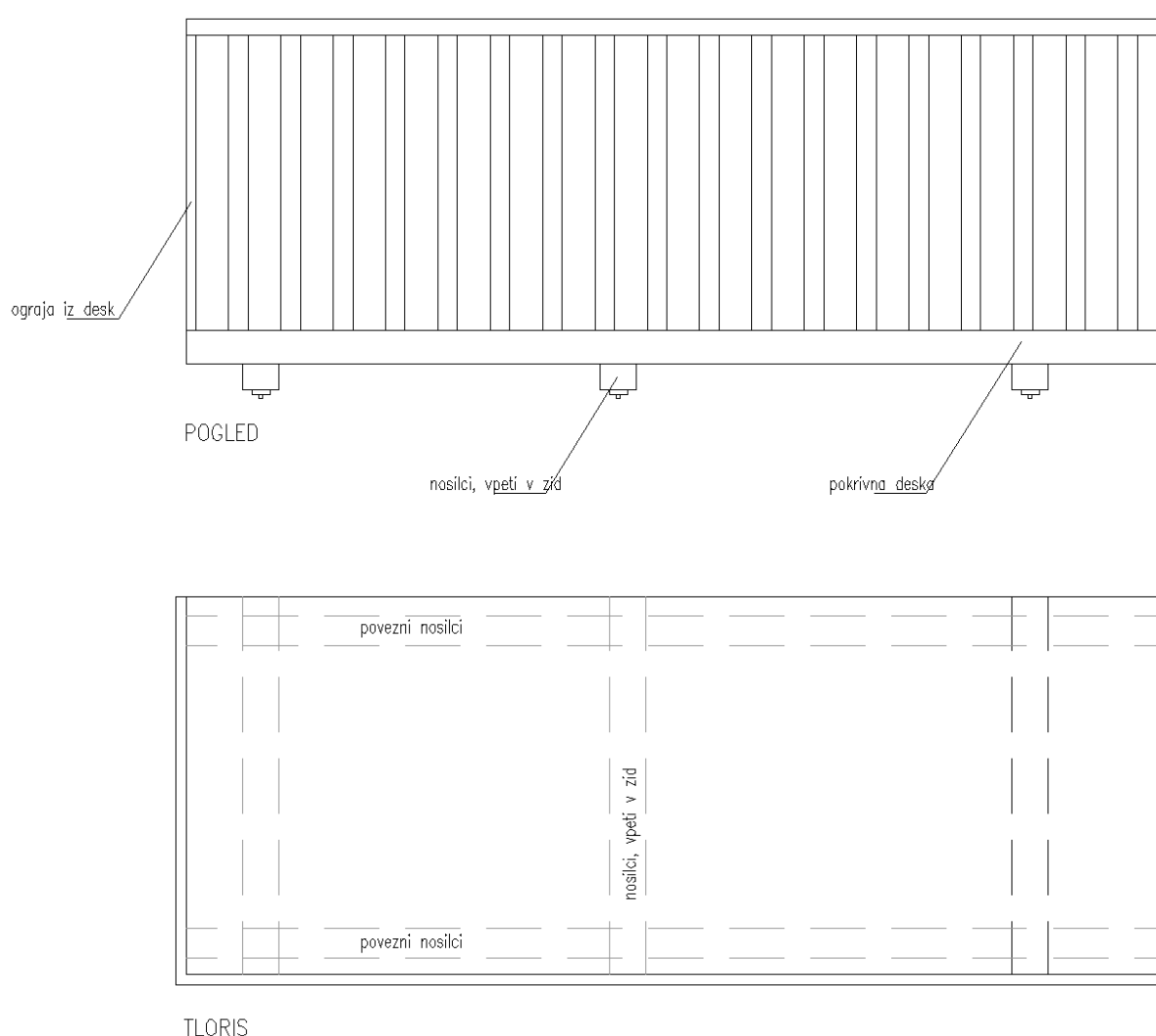

Neustrezen vhod v klet K1.

Vzdolž celotne fasade se na višini, kot je razvidno iz odžaganih lesenih nosilcev, naredi nov lesen gank (konzole, pohodne deske, ograja). Les naj bo macesnov ali hrastov, oblan in oljen, ograja preproste oblike. V projektni dokumentaciji naj bo vključen tudi izris ganka v merilu 1:10.

Primer novega ganka na obnovljenem kulturnem spomeniku.

Shema predlaganega ganka. Natančne dimenzije sestavnih elementov in detajlov se določi po postavitvi odrov in odstranjevanju ometov, ko bo možno 'odčitati' podatke o originalnem

ganku.

Zazidana vrata na gank se odpre, izdelava nov kamnit ali lesen portal, vrata pa po analogiji zunanjih vrat, ki so v projektu Studia Naris predvidena za pritlično kuhinjo (V2) – kasetirana, lesena, oljena, okovje prilagojeno historičnemu videzu.

Levo od okna v kuhinji je vidna dilatacija v zidu, ki je posledica dveh gradbenih faz. Ob izdelavi fasade se lahko pusti odprta 'sonda' (cca 40 x 40 cm), na kateri bo viden surov in ohranjen originalni omet ter dilatacija. Podrobno mesto in velikost sonde določi konservatorica po odstranjevanju ometov.

Dilatacija v zidu.

Ohranja se tudi napis 500 pod odkapom na V fasadi, vključno s trenutno še nerazpoznavnim napisom.

oznaka fasade	predmet varovanja:
S fasada	fasada
<p>Severna fasada je preprosta, brez poslikav. Narejen je bil le grob omet - na način, da so bile zapolnjene luknje med kamni, nekatere površine kamnov pa so ostale vidne. S tem se je že pri obdelavi fasade videlo, da gre za manj pomembno, in prišleku neopazno fasado. Zatrep je obit z opažem, v katerem so v spodnjem delu tri polkrožno zaključene odprtine.</p>	

Stopnja kulturnega pomena:
Sestavine spomenika srednjega pomena.

Ogroženost:
Sestavina spomenika ni ogrožena.

Usmeritve:
Lesen opaž se izdelava na novo, skladno z navodili iz splošnih usmeritev. V opažu je treba ponoviti tri polkrožno zaključene niše.

Niša v opažu se posname pri novem opažu.

Omet se lahko ohrani. Če se izdeluje novega, se naredi podobnega kot je originalen (grobi, zaglajen med kamni).

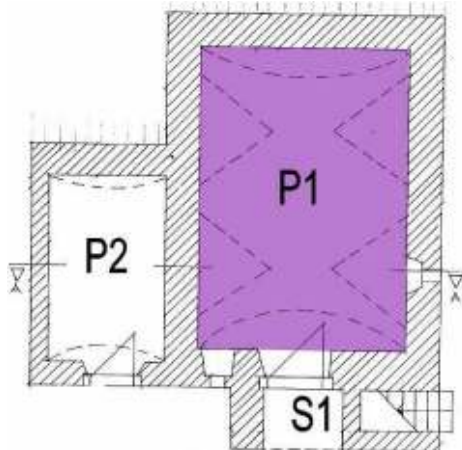

Originalni omet z vidnimi površinami kamna.

Nadstropna vhodna vrata se naredi po analogiji tistih, ki so predvidena za vrata na gank (priložen projekt Studio Naris).

Glede fasade se upošteva vsa navodila iz poglavja splošnih usmeritev mape1.

Preglednica sestavin spomenika - KAŠČA

oznaka prostorov:	ime prostorov:
P1	spodnja klet
<p>Vhod v pritličje predstavlja ravno zaključen portal. Pritličje je križno obokano. Okenska odprtina - prezračevalna lina v desni stranski fasadi, je danes zazidana. V tem prostoru so shranjevali repo, krompir, mošt.</p>	
	
<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <p style="text-align: center;">Pogleda v kletni prostor.</p>	
 <p style="text-align: center;">Zazidana okenska odprtina.</p>	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavina spomenika izjemnega pomena.</p>	
<p>Ogroženost: Sestavine spomenika ni ogrožena.</p>	

Usmeritve:

Pod naj se ohrani. Omet se lahko zaradi poškodb, ki so posledica prekomerne vlage izdela nov, ali pa pokrpa z apnenim ometom na način, da bodo plombe po strukturi in barvi čimbolj podobne originalnemu ometu.
Zazidano okno se lahko odpre.

oznaka prostorov:

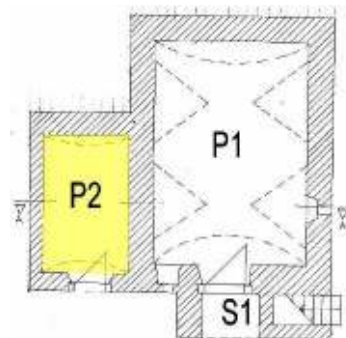
ime prostorov:

P2**prizidek**

Prizidek na stranski fasadi, izveden leta 1939, je pravokotnega tlorisa, s plitko banjasto obokanim stropom (beton). Prizidek pokriva enokapna streha, ki je podobnega naklona kot streha na kašči.

Pritlični prostor prizidka.

Stopnja kulturnega pomena:

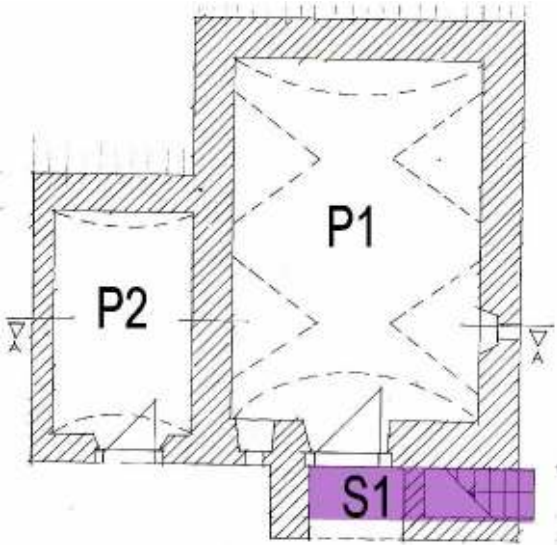

Sestavina spomenika majhnega pomena.

Ogroženost:

Sestavina spomenika ni ogrožena.

Usmeritve:

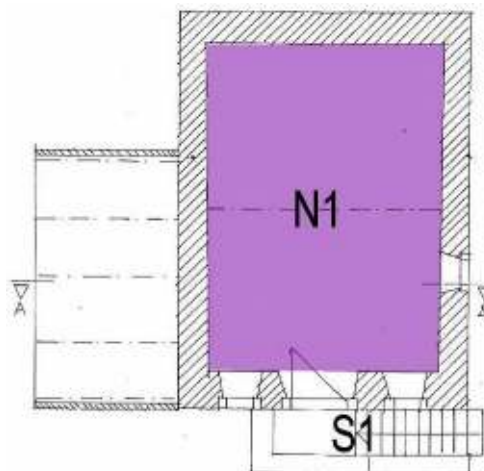
V primeru, da se izkaže, da se prizidka iz prostorskega vidika ne potrebuje, se ga lahko odstrani.

oznaka prostorov:	ime prostorov:
S1	vhodno stopnišče v kaščo
<p>Stopnišče je verjetno prizidano k starejšemu objektu, verjetno iz istega obdobja kot kamniti portal in okenski okviri. V obokanem vhodu v pritličje so vzdani obdelani kamni, ki so bili verjetno del kamnitega portala.</p>	
	
	
<p>Levo: Vhodno stopnišče. Desno: V ločni vhod vzdani obdelani kamni.</p>	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavina spomenika izjemnega pomena.</p>	
<p>Ogroženost: Stopnišče je ogroženo zaradi vremenskih vplivov na konstrukcijo. Kamni že odpadajo, opaziti je tudi posedanje, ki ima za posledico dilatacijo od osnovnega objekta.</p>	
<p>Usmeritve: Stopnišče se ohranja. Potrebna bo statična sanacija, saj dilatacija z objektom kašče kaže na verjetne konstrukcijske probleme. Kamnite pohodne plošče se po potrebi demontira in ponovno montira. Poškodbe na gornji površini stopniščne ograje se pozida. Gornja površina</p>	

se pokrije s surovo, oblano macesnovo desko, pritrjeno na podložne letve (kot ohranjena obstoječa deska na vrhu stopnišča). Kovinsko držalo se demontira, naravna, speska, zaščiti s črnim antikorozijskim premazom in ponovno namesti. Omet se lahko ohrani in manjkajočega le dopolni, lahko pa se ga odstrani in v celoti naredi na novo na način, kot preostala kašča (grobi omet zaglajen na način, da se ponekod vidijo površine zidnega kamna). Med morebitnim ometavanjem se vgrajene obdelane kamne pusti vidne.

oznaka prostorov:	ime prostorov:
N1	gorenja klet

V nadstropju je prostor enoceličen in ima lesen strop. Tu so sušili meso in hranili žito v žitnih skrinjah »kasonih« ter tudi važne dokumente. Ohranjena je žitna skrinja. Na Z steni je zazidano okno.

Pogleda na gorenjo klet. Desno vidno zazidano okno.

Stopnja kulturnega pomena:

Sestavina spomenika izjemnega pomena.

Ogroženost:

Sestavina spomenika ni ogrožena.

Usmeritve:

Prostor se ohranja tak kot je, vključno s podi in stropom.

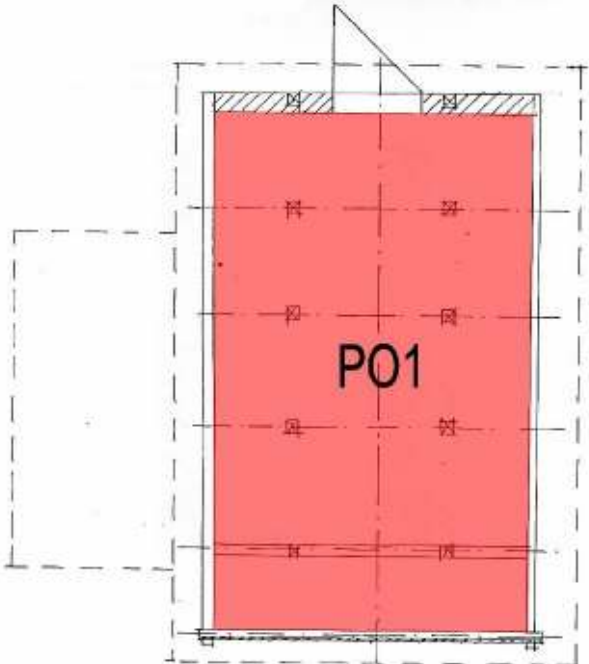

Strop v gornji kleti.

Zazidano okno na Z steni se odpre. Vgradi se okensko krilo, enako tistim na ostalih oknih, prav tako kovano mrežo. Po odstranjevanju zazidave se po potrebi okenski okvir restavratorsko sanira skladno s splošnimi navodili mape 1.

Zazidano okno z notranje (levo) in zunanje (desno) strani.

oznaka prostorov:	ime prostorov:
N1	na klet
<p>Podstrešje kašče je služilo shranjevanju raznih predmetov in sena. Sem pridemo skozi vratno odprtino na zadnji zatrejni fasadi.</p>	
	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavina spomenika velikega pomena.</p>	
<p>Ogroženost: Sestavina spomenika ni ogrožena.</p>	
<p>Usmeritve: Podstrešje naj ostane odprto. V projektu se mu lahko nameni nova funkcija, katera ne potrebuje izoliranega prostora (skladišče, depo,...). Če bo to potrebno, se lahko za lažji dostop do podstrešnega prostora na S fasado pod vrata prisloni segmentne kamnite stopnice.</p>	
oznaka fasade	predmet varovanja:
V fasada	fasada
<p>Fasada ima okno s kamnitim okvirjem. Pod tem oknom je še eno okno, ki je bilo v preteklosti zazidano.</p>	
	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.</p>	
<p>Ogroženost:</p>	

Sestavina spomenika ni ogrožena.

Usmeritve:

Okno v klet se lahko odpre.

Glede fasade se upošteva vsa navodila iz poglavja splošnih usmeritev mape1.

oznaka fasade	predmet varovanja:
S fasada	fasada
<p>Zatrepana fasada je delno vkopana. V njej je lesen dostop do podstrehe.</p>	
	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika velikega pomena.</p>	
<p>Ogroženost: Sestavina spomenika ni ogrožena.</p>	
<p>Usmeritve: Fasada se ohranja taka kot je. Ohrani se tudi vidna lesena konstrukcija in vmes ometani zid. Po ureditvi okolice in drenaže se lahko omeče spodnji del zidu, kjer je viden kamen. Nov omet se izdelava na način, kot je na preostali kašči (grobni omet zaglajen na način, da se ponekod vidijo površine zidnega kamna).</p> <p>Glede fasade se upošteva vsa navodila iz poglavja splošnih usmeritev mape1.</p>	

oznaka fasade	predmet varovanja:
Z fasada	fasada
<p>Originalna zahodna fasada je delno zakrita s prizidkom. Pod streho prizidka je na fasadi skrit okenski okvir zazidanega okna.</p>	
	
<p>Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika srednjega pomena.</p>	

Ogroženost: Sestavina spomenika ni ogrožena.	
Usmeritve: Ometi se ohranjajo. Okenska odprtina se lahko odpre. Prizidek je možno odstraniti. Glede fasade se upošteva vsa navodila iz poglavja splošnih usmeritev mape1.	
oznaka fasade	predmet varovanja:
J fasada	fasada
<p>Glavna fasada je lepše dekorirana. Krasita jo kamniti portal in dva kamnita okenska okvira. Zatrep je lesen. Ob fasado je prislono ločno zidano stopnišče, pod katerim je vhod v spodnjo klet. Vrata v gorenjo klet so lesena, z zunanje strani obložena s pločevino.</p>	
Stopnja kulturnega pomena: Sestavine spomenika izjemnega pomena.	
Ogroženost: Sestavina spomenika ni ogrožena.	
Usmeritve: Ometi se ohranjajo. Leseni zatrep se naredi na novo. Ohranjajo se tudi vsa vrata, vključno s patinirano (zarjavelo) pločevino na vratih v gorenjo klet. Nad vhodnim portalom v gorenjo klet je sicer manjša razpoka, a verjetno ni posledica večjih konstrukcijskih problemov. Sanacija posledic razpoke naj se izvede na način, da ni potrebna demontaža kamnitega portala, saj bi imelo to za posledico uničenje ometa, ki se sicer ohranja.	

S pločevino oblečena vrata v gorenjo kaščo.

Glede fasade in kamnitih elementov se upošteva vsa navodila iz poglavja splošnih usmeritev mape1.

Zaključek

Preglednica sestavin vsebuje varovane elemente, ki jih je potrebno med projektiranjem in obnovo ščititi. V delih, kjer se zahteva natančna rekonstrukcija obstoječih varovanih elementov (npr. okna), se le te rekonstruira na podlagi:

- obstoječih ohranjenih originalov,
- fotografske dokumentacije.

Zaradi navedenega je sestavni del Preglednice sestavin tudi katalog fotografij, ki je priložen konservatorskemu načrtu.

Ob začetku del na kulturnem spomeniku se mora demontirati po en primer varovanega elementa ene vrste (predvsem stavbno pohištvo), katerega se bo zaradi slabega stanja rekonstruiralo. Ti bodo služili za primerjavo originala in rekonstrukcije.

V primeru odstopanj v materialih, površinski obdelavi ali detajlih mora spremembe potrditi odgovorna konservatorka.